

UNG VÄNSTERS PRINCIPPROGRAM

Antaget på kongressen 2025

UNG VÄNSTER

Innehåll

Inledning	2
Vår organisation.....	2
Vår människosyn	3
Samhället historiskt	3
Arbete och samhällets organisering	3
Familjen och hemmets organisering	5
Samhället idag	6
Det ekonomiska systemet.....	6
Arbete och kapital	6
Reproduktivt och produktivt arbete	7
Förändringar på arbetsmarknaden	8
Ekonomiska kriser	8
Rasismen och klassamhället	9
Imperialism	9
Den globala arbetsdelningen	10
Kvinnor i den globala kapitalismen	11
Imperialismens centrum	11
Säkerhets- och försvarspolitik.....	11
Internationell solidaritet	12
Staten	13
Den nyliberala staten	14
Den repressiva apparaten	14
Välfärdsapparaten.....	15
Den ideologiska apparaten	16
Den ekonomiska apparaten	16
Könsmaktsordningen	17
Könsmaktsordningens grundpelare	17
Kön och genus	18
Sexualitet	18
Könsidentitet.....	19
Makten över kvinnors kroppar	19
Makten över kvinnors arbete.....	21
En rasistisk könsmaktsordning.....	21
Rasism	21

Rasismens uttryck	22
Miljö	23
Klimat	23
En ihålig demokrati	24
Folkets rätt till självbestämmande	25
Mellanstatlighet och globala institutioner	26
Fascism	27
Samhället imorgon.....	28
Strategi	28
Parlamentarism och utomparlamentarism	29
Politiskt subjekt	30
Separatism och systerskap	31
Vårt idealsamhälle	32
Ett klass- och statslöst samhälle	32
En utvecklad och hållbar demokrati	33
Ett jämställt och jämlikt samhälle	34

Inledning

I din hand håller du Ung Vänsters principprogram. Principprogrammet antas av Ung Vänsters kongress, förbundets högsta beslutande organ.

Principprogrammet beskriver vår ideologiska hemvist och våra teoretiska verktyg för att förstå och analysera vår omvärld. Det utgör en ideologisk grund för att vår organisation ska kunna ta ställning utifrån demokratiskt förankrade beslut. För att våra analyser ska kunna appliceras i nya situationer är programmet ibland mer abstrakt än andra program som beskriver sakpolitiska frågor. Principprogrammet utgör inte heller en komplett förteckning av våra ideologiska ställningstaganden utan bör snarare ses som principer, vilka särskilt bör beaktas vid taktiska- och strategiska ställningstaganden.

Vår organisation

Ung Vänster är ett revolutionärt ungdomsförbund med rötter i den kommunistiska delen av arbetarrörelsen, förankring i kvinnorörelsen och influenser av miljö- och fredsrörelsen. Vår organisation har vuxit fram bland unga arbetande och studerande som i en social gemenskap vill verka för förändring av samhället.

Förbundet har haft olika namn och olika inriktningar under årens lopp. Precis som samhället har utvecklats mycket sedan vi bildades 1903 så har vår organisation genomgått stora förändringar. Samtidigt har vi bevarat mycket. Vår organisation präglas fortfarande starkt av frågor som stått i centrum genom historien, såsom antifascism, antimilitarism och internationalism. Insikten om de allvarliga klimat- och miljöproblemen präglar, sedan ett par decennier tillbaka, också vår politik. Ung Vänster analyserar verkligheten och utformar sin politik med hjälp av marxistiska och feministiska teorier och tar alltså avstamp i hur samhället ser ut och organiseras. Vårt mål är upplösandet av könsmaktsordningen och klassamhället: ett kommunistiskt, det vill säga ett klasslöst samhälle, och ett jämställt samhälle fritt från alla former av förtryck.

Ung Vänster är självständigt gentemot Vänsterpartiet men tillhör samma samhällsomdanande rörelse. I den rörelsen fyller Ung Vänster flera viktiga funktioner och vi vet att en enad kamp för politiska idéer och krav är viktig för vår framgång.

Vi organiserar ungdomar som ställer sig bakom förbundets program och stadgar och vårt arbete utgår från ungdomars situation i Sverige idag. Vi verkar i den konkreta kampen för ungdomars rättigheter, såsom kampen för vår rätt till arbete, bostad, utbildning och en meningsfull fritid. Det är i den kampen som grunden för en vidare mobilisering läggs. Genom den typen av kamp förändras inte bara livsvillkoren för ungdomar utan den bidrar även till kampen för ett i grunden annat samhälle. Det är de stora orättvisorna och de små framstegen som ger oss insikten om att vi inte bara måste, utan faktiskt kan, förändra samhället vi lever i. Med den kunskapen organiserar vi oss tillsammans.

Mänsklig handling driver historien framåt. Ung Vänster behöver dig. Du behöver Ung Vänster.

Vår människosyn

Vår politiska övertygelse och våra mål grundar sig på alla människors lika värde. Vi vill upphäva alla former av exploatering och förtryck som fräntar människan sitt värde och förnekar henne rätten att leva i frihet och utveckla sina inneboende resurser.

Lika stort som vårt behov av mat, sömn och värme är vårt behov av andra människor. Människan är ett samarbetande väsen och det är i relation till andra som vårt mänskliga beteende uppstår. Vi formas och påverkas av det samhälle vi lever i samtidigt som samhället ständigt förändras utifrån hur människan påverkar det. Människan är på så sätt sin egen skapare och hon har därigenom möjlighet att genom aktivt och medvetet handlande omdana samhället till ett jämlikt och solidariskt samhälle, där klassamhälle, könsmaktsordning och andra förtryckande strukturer inte längre existerar.

Människan är till sitt väsen aktiv, kreativ och produktiv. Men eftersom vi lever i ett samhälle som präglas av ojämlikhet, hindras många från att ta tillvara och utveckla sina inneboende resurser. Vi vill genom att skapa materiell trygghet, social rättvisa och genom en utvecklad demokrati ge möjlighet till alla att utvecklas och frigöras. I det jämlika samhälle vi vill se, får var och en möjlighet att växa utifrån sin egen potential och kan delta i samhällslivet utifrån sin egen förmåga. Jämlikhet ska däremot inte förväxlas med likhet, utan det jämlika samhället ger snarare förutsättningar för en större mångfald, individuell utveckling och kreativitet.

Samhället historiskt

Styckena under "Samhället historiskt" beskriver uppkomsten och utvecklingen av de strukturer som sätter ramarna för och påverkar våra liv. Snarare än att vara en uttömmande redogörelse för hur samhället sett ut historiskt, beskrivs fenomen som är relevanta för vår teoribildning kring samhället idag. Genom att analysera historiska skeenden kan vi bättre förstå vår samtid.

Arbete och samhällets organisering

Det mänskliga skapandet är samhällets grundval. Den mänskliga aktiviteten, beroende av dess tekniska och sociala former, bestämmer hur människor uppfattar och skapar samhället. Arbetet är således grunden för all mänsklig verksamhet. För att kunna överleva behöver människan arbeta för att omvandla naturen till mat, kläder och andra nödvändigheter. Sättet för människan att organisera den produktionen på, alltså produktionsförhållandena, bestämmer hur samhället organiseras, vilken politik som förs, vilka lagar som finns och vilka ideologier som utvecklas.

Tekniken och de verktyg som behövs i arbetet, det vill säga produktivkrafterna, tillsammans med produktionsförhållandena formar det produktionssätt vilket samhället grundar sig på. I de första produktionssätten när människan inte levde bofasta fanns det inte en materiell grund för ett klassamhälle. Men i takt med att man började att producera ett överskott växte tidiga klassamhällen och så småningom stater fram. Anledningen till det var att en mindre grupp tog kontroll över överskottet och produktionsmedlen.

I ett klassamhälle definieras ens klasstillhörighet av vilken ställning man har i produktionen och med undantag av de tidigaste mänskliga samhällena har den stora majoriteten genom sitt arbete skapat samhällets rikedomar, medan en liten grupp kontrollerat produktionsmedlen. I varje historiskt klassamhälle, men även i dagens, finns därför en olöslig intressekonflikt mellan den ägande klassen och arbetarna. Den intressekonflikten skapar kamp mellan klasserna som i sin tur är en av de främsta drivkrafterna bakom historiska förändringar. Insikten om att det är produktivkrafternas utveckling och kampen mellan klasser som driver historien framåt benämns som historiematerialism och är grundläggande för vår förståelse av samhällsförändring.

Övergången mellan olika samhällssystem, såsom övergången från slavsamhälle till feodalism och från feodalism till kapitalism, är en komplicerad och utdragen process. I takt med produktivkrafternas utveckling uppstår en konflikt där de rådande produktionsförhållandena står i vägen för vidare utveckling. Det leder med tiden till sociala och/eller ekonomiska kriser. Historiskt har sådana kriser lösts av sociala revolutioner där nya härskande klasser genom sin klasskamp gripit statsmakten och skapat nya produktionssätt som kunnat övervinna det gamla produktionssättets sociala och ekonomiska kriser.

När de klasslösa samhällena övergick till att vara klassamhällen där ett överskott producerades uppkom behovet av en administration som innebar att de första härskande klasserna kunde ställa sig utanför den direkta produktionen. Då växte det fram ett inhemskt kontrollsystem kring uttaget av överskottet och ett territoriellt intresse som bestod i att såväl skydda det egna territoriet som att göra anspråk på andras. På det sättet växte en tidig primitiv stat fram.

Statens funktion, oavsett om den är en slavstat, en feodal stat eller en kapitalistisk stat, är att upprätthålla den rådande ordningen och garantera den härskande klassens makt. Det syftet uppfyller staten genom repressiva och ideologiska såväl som vårdande åtgärder. Beroende på behovet från den härskande klassen har formerna för maktutövningen visserligen sett olika ut men så länge det finns en härskande klass kommer behovet av en stat att existera.

Familjen och hemmets organisering

Familjen som institution har tagit sig olika uttryck under historiens gång men är ingen naturlig, för alltid given, samlevnadsform. Familjeformerna har historiskt sett olika ut beroende på det rådande produktionssättet och beroende på kulturell kontext. Innan kapitalismens uppkomst var familjen som ekonomisk enhet av stor vikt eftersom den producerade i princip allt den konsumerade, en så kallad naturhushållning. Familjen bestod ofta av personer från flera generationer som gemensamt tog ansvar för sin överlevnad. Även om arbetsuppgifterna många gånger var könsuppdelade behövde alla i familjen, även barnen, bidra för att hushållet skulle fungera. Behovet av samhörighet för överlevnad skapade på så sätt en stark social enhet.

Familjen var också starkt knuten till hemmet och jorden. Äktenskapet fungerade framförallt som en ekonomisk uppgörelse för att bevara eller utöka familjens egendom. Kontrollen över kvinnors sexualitet var därför viktig för att säkerhetsställa ett rättmätigt arv inom en kontrollerad familjeenhet.

I takt med kapitalismens uppkomst ersattes naturhushållningen av penninghushåll där inkomsten från lönearbetet användes för att köpa det som behövdes för att familjen skulle överleva. Därmed var familjen som ekonomisk och social enhet för arbetarklassen inte längre given. För borgarklassen var däremot behovet av en kontrollerad familjeenhet fortfarande stark. Arvet av privategendomen genom generationerna möjliggjorde en ackumulering av förmögenhet och borgarklassens fortsatta existens. Borgarklassen tjänade på att upprätthålla familjenormen i alla delar av samhället vilket spred sig till arbetarklassen. Den klassiska kärnfamiljen övergick till att vara den dominerande familjeformen.

Trots att äktenskapet som ekonomisk uppgörelse tappade betydelse för arbetarklassen fanns kontrollen över kvinnors sexualitet kvar. Äktenskapet var det enda sättet för kvinnor att bibehålla eller förbättra sin levnadsstandard och kvinnorna fick lära sig att behandla sin kropp och sexualitet som en handelsvara för att säkerhetsställa äktenskapets ekonomiska trygghet.

Äktenskapet och familjens dominerande roll i samhället både innan och efter industrialiseringen resulterade också i en väl befäst heterosexuell norm vilket ledde till att homosexuell aktivitet många gånger kriminaliserades. Människor med andra sexualiteter fick sällan leva ut sin verkliga sexualitet och om de gjorde det möttes de med våld och förtryck.

Inom den kapitalistiska familjen fick kvinnorna en reproducerande funktion där de tog hand om hemmet och uppfostrade barnen. På så sätt samverkade könsmaktsordningen och kapitalismen för att skapa denna nya familjeform där kvinnorna hade en oumbärlig funktion men också saknade grundläggande fri- och rättigheter. Inom kapitalismen finns

däremot en konflikt mellan kvinnornas funktion som tjänare i hemmet och kapitalets behov av kvinnligt lönearbete. Den konflikten har resulterat i att kvinnors arbete har kontrollerats och organiserats på olika sätt beroende på tid och plats.

Äktenskapet och familjeenheten har än idag en materiell grund eftersom familjen som institution tenderar att gynna såväl män som grupp som det kapitalistiska systemet. Samhället är utformat för att fungera optimalt för kärnfamiljen. Den materiella grunden för familjens existens, både historiskt och idag, har resulterat i en rad normer som formar och begränsar våra liv. Det lämnas inte plats för alternativa familjeformer vilket särskilt påverkar samkönade par och människor som på andra sätt bryter mot de normer en kärnfamilj kräver. Den historiska vikten av kontrollen över kvinnors kroppar för att bevara familjeenheten påverkar alla kvinnor än idag. Mäns ekonomiska makt över kvinnor såväl som kvinnors ansvarskänsla över barnen i den låsta familjeenheten begränsar möjligheten att undkomma sexualiserat våld. I familjen reproduceras könsrollerna och barnen uppfostras, om än omedvetet, till att upprätthålla den rådande maktordningen mellan könen.

Samhället idag

Styckena under "Samhället idag" beskriver det ekonomiska systemet, könsmaktsordningen, de sociala maktstrukturer och ödesfrågor som påverkar våra liv och våra möjligheter idag. De företeelser som beskrivs under samhället idag bygger på de historiska processer som kommit innan och ska förstås tillsammans med dessa.

Det ekonomiska systemet

Samhällets organisation utgår alltid från det ekonomiska systemet och det är den grundläggande förutsättningen för hur man planerar produktion och möjliggör konsumtion, vad som är samhälleligt nödvändigt och vad som är prioriterat. Utifrån de här grundläggande förutsättningarna skapas ramarna för hur ett samhälle kan se ut både lokalt och globalt. Det ekonomiska systemet utgör alltså en materiell bas i samhället. Den basen speglas av en överbyggnad bestående av det politiska systemet, lagar och normer. De är utformade för att rationalisera och befästa den rådande maktordningen.

Arbete och kapital

Kapitalismen är det dominerande produktionssättet och ekonomiska systemet i världen idag. Grunden för det kapitalistiska produktionssättet är att ett fåtal kontrollerar produktionsmedlen. Äganderätten ger den härskande klassen makt att styra vad som produceras och hur produktionen organiseras. Under kapitalismen har det gjorts stora framsteg i form av teknologisk utveckling, stegrad arbetsproduktivitet och ökade förutsättningar för utvidgade politiska och sociala rättigheter. Samtidigt är kapitalismen som system oförmöget att tillgodose alla människors grundläggande behov.

Kapitalismen förutsätter nämligen ett klassamhälle. Samtidigt som överklassen lever på vinsterna av sitt ägande, måste de allra flesta försörja sig genom att sälja sin arbetskraft. Klassamhället handlar därmed ytterst om makt, såväl över samhället i stort som över det egna livet. Utöver de materiella orättvisor som ett klassamhälle innebär fyller klassamhället en roll som social maktstruktur. Eftersom klasstillhörighet ofta går i arv, och man framförallt tenderar att möta människor med samma bakgrund som en själv i sitt bostadsområde och sin skola, skapas sociala normer kopplat till ens klasstillhörighet.

Mellan arbetar- och överklassen finns ett mellanskikt. Detta skikt består av bland annat vissa tjänstemän och mellanchefer samt vissa småföretagare och frilansare. Mellanskiktet kan behöva arbeta för att försörja sig men har större inflytande över sitt eget och andras arbete än arbetarklassen. De som tillhör detta mellanskikt har därför en motsägelsefull position inom klassamhället, då de kan ha gemensamma klassintressen såväl med arbetarklassen, som med överklassen.

Den kapitalistiska formen av exploatering är lönearbete. Lönearbetaren säljer sin värdeskapande arbetskraft till kapitalägaren mot lön i form av pengar. Arbetaren får däremot inte betalt för hela arbetsinsatsen utan istället går delar av dens arbete till kapitalägaren i form av mervärde. Det mervärdet kan sedan kapitalägaren förvalta efter eget tycke. Arbetskraft blir under kapitalismen en vara som kan köpas och säljas och där tillgång och efterfrågan påverkar priset, det vill säga lönen. Genom en hög arbetslöshet kan kapitalägaren pressa ner lönerna och därigenom öka sin vinst.

Kapitalismens ensidiga syn på arbetet som medel för vinstmaximering gör att arbetet som skapare av gemenskap mellan människor försvinner. Den ersätts med konkurrens och anonyma penningrelationer och därmed har människan tappat kontrollen över väsentliga delar av sitt liv. Arbetet har förvandlats från att vara ett medel för självförverkligande, social gemenskap och identitetsskapande till att bli ett medel för utsugning och mänsklig utarmning. Människan blir därmed alienerad, det vill säga främmande, från sig själv, sina medmänniskor, sitt arbete och sitt väsen som människa. Det här är en av anledningarna till varför vår syn på arbete är en central byggsten i vårt teoribygge.

Reproduktivt och produktivt arbete

Arbete kan delas in i två former av arbete – reproduktivt och produktivt arbete. Med produktivt arbete menas det arbete som skapar varor eller nya produktionsmedel. Reproductivt arbete är det arbete som tar hand om och skapar arbetskraft. Det reproduktiva arbetet är alltså allt från att föda och uppfostra barn, att ta hand om sjuka och äldre människor till att ta hand om personer som av olika anledningar lider av dåligt mående. Historiskt har män arbetat inom den privata sektorn, alltså i den sektor där det produktiva arbetet i huvudsak utförs, medan kvinnor under de senaste decennierna framförallt arbetat inom den offentliga sektorn och där ansvarat för det reproduktiva

arbetet. Utöver det har kvinnor även utfört merparten av det obetalda reproduktiva arbetet i hemmet.

Att det reproduktiva arbetet undervärderas är en av de viktigaste anledningarna till att kvinnor har lägre inkomst än män. Könsegregeringen på arbetsmarknaden skapar en stor maktskillnad mellan yrken beroende på hur de könas eftersom pengar är en källa till makt. För att skapa jämlikhet kommer män inom produktiva arbeten därför att behöva solidarisera sig med de kvinnodominerade yrkena för att pressa upp deras löner och ta ett större ansvar för hemarbetet.

Förändringar på arbetsmarknaden

Produktionen och ekonomin blir allt mer centraliserad samtidigt som vi kan se att vårt fysiska arbete blir allt mer decentraliserat. Decentraliseringen som just nu sker innebär svårigheter för den fackliga organiseringen. När vi som arbetar, genom arbetsformerna, hålls isär och när vårt arbete blir allt mer individualiserat minskar även ytorna för organisering. Under industrialiseringen centraliserades det fysiska arbetet genom att allt fler blev fabriksarbetare. Arbetet utfördes i stora lokaler och de arbetande hade generellt många arbetskamrater. Idag kan vi se en motsatt tendens, nämligen att allt fler arbetar, frivilligt eller ofrivilligt, som egenföretagare eller har osäkra anställningar som präglas av en känsla av social isolering.

Under de senaste decennierna har en mängd förändringar skett på arbetsmarknaden och merparten av dem, såsom bemanningsföretagens utbredning, ökade antal tidsbegränsade anställningar och nya former för produktion av varor och tjänster, har lett till att otryggheten bland arbetarna brett ut sig. Ung Vänster står på arbetarnas sida i kampen mot kapitalets intressen och därför kommer vi fortsätta att motarbeta överklassens strategier för att så split mellan oss. Vi menar att produktivitetssökningarna i samhället borde komma arbetarna till del i större utsträckning, exempelvis genom förkortad arbetstid och högre löner.

Ekonomiska kriser

Kriser utgör inte enskilda undantag i den kapitalistiska ekonomin utan på grund av det kapitalistiska systemets inneboende motsättningar, är kriser snarare en naturlig del av systemet. Kapitalets jakt på profit och tillväxt är i grunden ohållbar eftersom den förutsätter exploatering av samma människor och naturresurser som den är beroende av. I tider av kris blir det helt enkelt tydligt att kapitalismen är ohållbar och inte förmår säkerställa människors grundläggande behov.

Hanteringen av ekonomiska kriser präglas inte sällan av att vinsterna tillfaller den privata sektorn medan samhället förväntas stå för såväl risker som förluster. Stater tenderar att rädda banker och befria aktieägarna från sitt ansvar för förlusterna. Arbetarklassen har historiskt varit de som betalat priset för kriserna i form av

massarbetslöshet, nedskärningar, privatiseringar och sänkta reallöner. För överklassen har de ekonomiska kriserna däremot varit ett viktigt verktyg för att fördjupa omfördelningen av makt och resurser från arbete till kapital.

I samband med ekonomiska kriser har å ena sidan fascistiska krafter och å andra sidan socialistiska krafter kunnat växa till följd av ett ökat missnöje bland befolkningen. Ung Vänster har, i tider av kris, ett stort ansvar för att mobilisera människor för ett progressivt alternativ till kapitalismens kriser – ett alternativ som utmanar kapitalismens fundament och de förtryckande strukturernas grepp om samhället.

Rasismen och klassamhället

Rasismen är en del av klassamhället och kommer fortsätta att finnas så länge klassamhället existerar. Den är både en del av hur vårt samhälle är uppbyggt och dess ideologiproduktion, eftersom att klassamhället alltid varit rasistiskt innebär det att dagens samhälle är rasistiskt.

De ideologiska och strukturella former av rasism som genomsyrar dagens globala hegemoni har sitt ursprung i kolonialismen och imperialismen. Ideologin används för att rättfärdiga centrumländernas dominans i världen genom argument om civilisering, modernisering och sekularisering. En viktig del av vår antirasistiska kamp är därmed att synliggöra hur imperialismen och rasismen samverkar samtidigt som det är viktigt att bekämpa den rasistiska ideologin och dess rangordning.

Det kapitalistiska samhället bygger på en rasistisk arbetsdelning, globalt och nationellt. Därmed är en central insikt för både klasskampen och vårt antirasistiska arbete att rasifierade grupper utgör en stor del av arbetarklassen, särskilt bland arbetare med låga löner och otrygga arbetsvillkor.

I kapitalismen används rasismen som ett verktyg för att splittra arbetarklassen. Det innebär att trots att arbetarklassen förlorar på rasism, så kan delar av den uppleva det motsatta och agera därefter. Det kan handla om att man tror att arbetslösheten ska minska om invandringen minskar eller att kostnader för invandring leder till mindre resurser till välfärden. Därför är det viktigt att peka på att så inte är fallet, särskilt i en tid där den rasistiska ideologin blir en allt mer central del i borgerlighetens sätt att splittra och kontrollera arbetarklassen.

Imperialism

Under 1900- talet har kapitalismen blivit ett världsomspännande system som sprängt nationsgränserna i jakt på nya marknader, billig arbetskraft och råvarukällor. Dagens utvecklade kapitalism grundar sig på utsugning, kolonisering med militärt våld och ekonomisk kontroll av råvaror, marknader och kapital. Till följd av detta har det skapats ett globalt system av ojämlika och utsugande relationer mellan stater, och mellan kapitalister i de dominerande länderna och den arbetande befolkningen i de exploaterade länderna. Det systemet definierar vi som imperialism. Sverige är en del av det imperialistiska systemet och medverkar i att upprätthålla den globala exploateringen.

Imperialismen kännetecknas av att kapitalismen blivit övernationell, makten har koncentrerats och det har bildats stora världsomfattande monopol. Med monopol menar vi stora sammanslutningar av kapitalister som helt eller delvis dominerar hela marknader. Kapitalisterna samarbetar i allt större omfattning i internationella och övernationella organisationer och frihandelssammanslutningar med syftet att skydda sina intressen, kontrollera priserna, fördela marknader emellan sig och driva igenom sina ekonomiska och politiska projekt. Imperialismen understöds dessutom av staterna med ekonomiska, politiska och militära medel.

I sista hand vilar den nuvarande ordningen på möjligheten att använda våld mot det som hotar viktiga ekonomiska intressen. Några få länder använder direkta metoder som militära interventioner och militärt stöd till sina allierade för att tillvarata sina intressen internationellt.

Som en konsekvens av att imperialismen bygger på ständig expansion så uppstår det över tid mellanimperialistiska motsättningar, det vill säga motsättningar mellan monopol i deras jakt på profit. Motsättningarna tar sig vanligtvis uttryck i konkurrens mellan storbolag om kontrollen över marknader. Det yttersta uttrycket för mellanimperialistiska motsättningar är regelrätt krigföring mellan imperialistiska stater om politisk och ekonomisk kontroll över nationer och territorier.

Dagens världsläge definieras av en ökad rivalitet mellan olika imperialistiska block. Om perioden runt millennieskiftet definierades av ett världsläge där USA utgjorde den enda supermakten, så har detta system luckrats upp idag. Idag ser vi tendenser till att Kina kan växa till en ekonomisk supermakt som rivaliserar med USA. Samtidigt har Ryssland utvecklats till en aggressiv imperialistisk militärmakt vars intressen står i motsättning till Natos. Därför ser vi att imperialismen idag allt mer kännetecknas av mellanimperialistiska motsättningar.

Den globala arbetsdelningen

Imperialismen har skapat en global arbetsdelning. Man kan tala om en exploaterande relation mellan en periferi och ett centrum där såväl naturresurser som resultatet av det utförda arbetet flyttas från periferi till centrum. Underutvecklade länder blir fastlåsta i arbetsintensiv produktion, såsom produktion där man arbetar med oförädlade råvaror och lågteknologiska industriprodukter. Däremot flyttas vinsterna till länder med tillgång till högteknologisk industri. Den globala arbetsdelningen har inneburit att antalet industriarbetare i världen som helhet har ökat kraftigt samtidigt som det minskat relativt i centrum. Utsugningen av länderna i periferin underlättas av att många av de här länderna i praktiken styrs av en liten nationell elit som är ekonomiskt och politiskt uppknuten till det imperialistiska systemet och det transnationella kapitalet. De här grupperna styr, mer eller mindre auktoritärt, mot det egna folkets intressen genom att bland annat att skydda utländsk egendom, kontrollera den inhemska

fackföreningsrörelsen och slå ned folkliga protester och uppror. Vi kommer alltid att bekämpa den här typen av auktoritära krafter och stå på de förtrycktas sida.

Kvinnor i den globala kapitalismen

Den globala ekonomin är tydligt präglad av könsmaktsordningen. Kvinnor utgör en central del av den nya industriella arbetarklassen i periferin. Kvinnor utför globalt sett den största delen av allt arbete men tjänar endast en tiondel av inkomsterna. Det beror till stor del på att kapitalet tjänar på kvinnors underordning i länder med dålig arbetslagstiftning, låga löner och obefintliga arbetsvillkor. Utöver det blir kvinnors kroppar en vara i den globala värdekedjan. Idag utgör surrogatmödraskap en internationell industri som livnär sig på kvinnor i periferin. Svenska män åker i stor omfattning utomlands för att köpa sex samtidigt som kvinnor som har migrerat till Sverige är starkt överrepresenterade i den kommersiella sexuella exploateringen här. Vi förstår att könsmaktsordningen inte bara genomsyrar Sverige utan är ett globalt fenomen och därför är vår feminism även präglad av tanken om internationell solidaritet.

Imperialismens centrum

Överföringen av värde från periferin till centrum har gjort det lättare för kapitalet att spela ut arbetare i olika länder mot varandra. Överexploateringen av arbetarklassen i periferin bidrar till det här eftersom den skapar högre lönsamhet och därmed ett större löne- och reformutrymme i centrum. Kapitalet kan på så vis göra vissa eftergifter till arbetarklassen i centrum men ändå upprätthålla sina höga vinstnivåer. Samtidigt skapar imperialismen lägre konsumentpriser för varor från låglöneländer vilket har inneburit att arbetarklassen i centrum har kunnat fortsätta konsumera trots att löneandelen sjunkit.

Det har även bidragit till högre politisk stabilitet i centrumländerna och det ökade reformutrymmet har lett till att stora delar av arbetarklassen i centrum sätter sin tilltro till att problemen kan lösas inom ramarna för kapitalismen och imperialismen. Men den globala arbetsdelningen innebär att vi inte kan separera kampen i Sverige från den globala kampen för rättvisa. Mot imperialismens splittring måste vi alltså ställa den internationella solidariteten.

Säkerhets- och försvarspolitik

Ung Vänsters syn på säkerhet utgår från trygghet och fred. I dagens samhälle reduceras säkerhet till att bara handla om avsaknaden av krig och konflikt. Säkerhet innebär också säker tillgång till människors grundläggande behov, oavsett om det handlar om mat, vatten, boende eller ett samhälle fritt från sexualiserat våld. Därför måste säkerhets- och försvarspolitik utgå från ett fredsperspektiv.

Sverige ska utvecklas till ett föregångsland i kampen för fred. Idag samarbetar Sverige och genomför militära övningar med militäralliansen Nato och Europeiska unionen.

Upprustning och militarisering leder till ett mindre säkert samhälle och en mindre säker värld. Därför måste Sverige vara ett alliansfritt land som kan föra en aktiv neutralitetspolitik och vara en röst för utsatta länder och kamper. Vi kräver därför att Sverige ska lämna alla samarbeten med Nato och att Nato ska läggas ner. Vi kräver även en avveckling och ett totalförbud mot kärnvapen

För att kunna driva en aktiv neutralitetspolitik och verka för fred krävs en kamp mot vapenindustrin. Genom aggressiv vapenexport har Sverige och flera andra länder skuld i många av de kränkningar av mänskliga rättigheter som förekommer världen över. Ett förbud mot svensk vapenexport är därför ett viktigt steg för att skapa en säkrare värld. Idag är dessutom vapenindustrin en av världens största industrier som bidrar till krig, konflikt och stora klimatutsläpp världen över.

Den allmänna värnplikten är en förutsättning för demokratisk kontroll av militären. Dagens värnplikt är urholkad så till vida att enbart en liten andel av varje årskull kallas in. Det skapar en situation där enbart vissa utvalda får ta del av viktig kunskap. Idag är värnplikten könsneutral vilket är ett viktigt steg för att den ska gälla så många som möjligt. Ung Vänster ser det civila försvaret och den allmänna värnplikten som viktiga garantier för en så demokratisk försvarsmakt som möjligt och vill därför utveckla de delarna av försvaret.

Eftersom kvinnors levnadsvillkor skiljer sig från mäns måste säkerhetspolitiken utformas utifrån ett feministiskt perspektiv. Det handlar till exempel om att se till kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa, rörelsefrihet och utsatthet för våld. Idag är kvinnor ofta uteslagna från fredsförhandlingar och säkerhetspolitik diskuteras sällan utifrån de specifika säkerhetshot som kvinnor utsätts för. Det beror på att de hoten ses som problem som hör hemma i den privata sfären. Krigsförbrytare döms sällan för användandet av systematiska övergrepp i krig och konflikter och systematiska våldtäkter används i vissa fall som en del i etnisk rensning, genom att kvinnor våldtas och därefter nekas att göra abort. De här krigsbrotten måste ses som just krigsbrott och i högre grad uppmärksammas, fördömas, åtalas och leda till fällande domar.

Internationell solidaritet

Internationell solidaritet bygger ytterst på att vi ser att kampen på många sätt är sammankopplad världen över. Den globala arbetarklassen har gemensamma intressen i allt från fackliga rättigheter till folkens rätt till självbestämmande och har allt att vinna på ett fördjupat och förstärkt internationellt samarbete mellan arbetarrörelser, kvinnorörelser och andra progressiva folkrörelser. För att bryta den splittring som präglar arbetarklassen under imperialismen så krävs gemensamma erfarenheter av organiserad kamp.

Internationell solidaritet är en viktig del av vårt feministiska arbete. Gemensam kamp har i stora delar av världen lett till segrar som visar att könsmaktsordningen är möjlig att

förändra. Kampen för god sexuell och reproduktiv hälsa samt lagstiftad rätt till sin egen kropp är konkreta exempel på områden där vi kan göra skillnad genom att agera solidariskt med kvinnor världen över.

En annan fråga som är viktig att lyfta kopplat till internationell solidaritet är flyktingfrågan. I en värld där klyftan mellan fattiga och rika ökar, där krig och förtryck råder och där mänskligt skapade klimatförändringar försämrar människors liv, lämnar allt fler människor sina hem för att skapa sig en mer människovärdig tillvaro. Flyktingpolitiken är på så sätt en viktig värdeomvårdare på vilken vikt samhället tillmäter försvaret av de mänskliga rättigheterna. De som är politiskt förföljda eller har humanitära skäl måste kunna få fristad i Sverige. Samtidigt kan problemet med ökade flyktingströmmar bara lösas genom en rättvisare världsordning.

Staten

Statens funktion är, och har historiskt varit, att upprätthålla den härskande klassens makt. Dagens kapitalistiska stater är inga undantag. För att åstadkomma det har staten varit nödgad att bevara den rådande ordningen som i en kapitalistisk stat innebär den kapitalägande klassens överordning.

Staten genomsyras även av könsmaktsordningen. Historiskt har den politiska makten i samhället innehaft av män. Det är till resultat av kvinnorörelsens kamp som förändringar som stärkt kvinnors ställning inom staten har kunnat genomföras. Den politiska makten inom statens ramar kan användas för att befästa eller undergräva könsmaktsordningen inom staten. Ung Vänster kämpar för att flytta fram kvinnors positioner såväl inom som utanför staten genom att bland annat sätta press på makthavare utifrån ett feministiskt perspektiv och formulera en politik som minskar klyftorna mellan män och kvinnor.

Staten fyller även en central roll i att forma och upprätthålla rasistiska strukturer. Det syns både i polisens och domstolsväsendets direkta rasism, i upprätthållandet av nationsgränser och i den rasistiska kriminaliseringen av rasifierades migration som bedrivs i hela kapitalismens centrum samt i länders direkta deltagande i kolonialism och imperialism. Statlig rasism är ett av de tydligaste exemplen på hur rasismen samverkar med kapitalintressena och hur stater, av den härskande klassen, används som redskap för att splittra människor utifrån falska konfliktlinjer. Ung Vänster ser att den borgerliga staten alltid kommer vara rasistisk och att kampen för kapitalismens avskaffande också innebär kampen mot statlig rasism.

Staten kan sägas omfatta en rad olika apparater, det vill säga organ som har olika funktioner inom staten. I följande avsnitt beskrivs statens repressiva apparat, välfärdsapparaten, den ideologiska apparaten och slutligen den ekonomiska apparaten. Även om apparaterna fyller olika funktioner inom staten så är det inte alltid helt enkelt

att skilja dem åt. Samtliga apparater kan nämligen sägas bära på både repressiva, ideologiska, ekonomiska och vårdande drag. Gemensamt för apparaterna är att samtliga används för att upprätthålla den härskande klassens makt och det rådande ekonomiska systemet. Ung Vänster vill därför avskaffa den kapitalistiska staten och istället bygga ett i grunden rättvist samhälle.

Den nyliberala staten

Under de senaste decennierna har ett omfattande systemskifte genomförts i Sverige. Det systemskiftet har förändrat relationen mellan arbete och kapital. På område efter område har arbetarklassen pressats tillbaka samtidigt som överklassens makt och rikedomar har blivit allt större. Nyliberalismen är överklassens projekt för att upprätthålla höga profitnivåer och har därför som mål att krossa rörelser som står i vägen för det, till exempel fackföreningar.

Genom kapitalismens historia har staten haft en aktiv roll i att etablera och upprätthålla system för att skapa profit åt överklassen. Staten under nyliberalismen är inget undantag. Marknadslogik i offentliga sektorn, privatiseringar, vinster i välfärden och subventioner till bostadsmarknaden utgör förändringar som flyttar över makt och resurser till överklassen och skapar ett utbrett marknadstänkande hos folket. Statens välfärdsapparat och de repressiva, ideologiska och ekonomiska apparaterna är alla delar av det nyliberala omformandet av kapitalismen.

Den repressiva apparaten

Staten har en repressiv apparat vars funktioner utövas både öppet och dolt. Polisen, domstolsväsendet och militären, som ingår i denna, används av de härskande klasserna för att upprätthålla deras makt genom att skydda staten från systemhotande politiska rörelser och genom att disciplinera arbetskraften. När politiska krafter hotar den rådande ordningen möts de av repression från polis och militär. Det yttrar sig i allt från övervakning till dödligt våld. Domstolar legitimerar repressionen och är delaktiga i den genom att straffa statens upplevda och faktiska fiender. I Sverige grundar sig inte klassamhällets stabilitet på öppet våld utan snarare på de förtrycktas acceptering av den härskande klassens makt. Statens våldsmonopol är på så sätt hotet som backar upp statens tvingande makt och är i sista hand garanten för klassamhället.

I alla klassamhällen används den repressiva apparaten för att garantera den härskande klassens makt över produktionen. Det syns inte minst i att lagarna i kapitalistiska stater till stor del handlar om att skydda det privata ägandet. I kapitalismen slår den repressiva apparaten ner facklig organisering och kamp som hotar kapitalets makt över produktionen. Hela spektrat av repression förekommer både i Sverige och i resten av världen. Ung Vänster är motståndare till den repressionen. Vi är därför emot alla former av politiskt organisationsförbud och accepterar inte politisk åsiktsregistrering.

Välfärdsapparaten

Ett utmärkande drag inom kapitalistiska stater är att staten inte bara innebär lagstiftning, repression och kontroll utan staten har även ålagts vårdande funktioner. De myndigheter och institutioner som tillhandahåller hälsovård, omsorg av barn och äldre samt försörjning av arbetslösa utgör centrala delar av statens välfärdsapparat. Välfärdsapparatens huvudsakliga uppgifter är dels att se till att arbetskraften reproduceras och dels att se till att stabiliteten inom staten bevaras.

I Sverige har utbyggnaden av den offentliga välfärden gått längre och varit mer präglad av arbetarrörelsens framsteg än i många andra länder. Grundläggande inslag i den svenska välfärden är att den i huvudsak har varit offentligt ägd, generell och omfattar alla samt att den har syftat till att minska klasskillnaderna. Utbyggnaden av välfärden har även stärkt kvinnors ställning i samhället genom att delar av det obetalda arbetet socialiserats och att arbetsmarknaden därigenom öppnats upp för kvinnor. Även om det i huvudsak fortfarande är kvinnor som utför det ombesörjande och vårdande arbetet, var den offentliga sektorns utbyggnad viktig för att tydliggöra att arbetet var samhällets ansvar. Historiskt har den omfattande välfärdsapparaten i Sverige, å ena sidan byggts upp som en konsekvens av arbetarklassens starka organisering och å andra sidan som en följd av att överklassen såg ett behov av att frigöra och reproducera arbetskraft, och att genom eftergifter skapa klassfred.

Under de senaste decennierna har utbyggnaden av välfärdsapparaten avstannat och vänts till avveckling. Fackföreningsrörelsen har försvagats, socialförsäkringssystemets täckning har minskat och stora privatiseringar har genomförts. De framgångsrika angreppen på välfärden visar att reformer inom ramen för det kapitalistiska samhället snabbt kan rullas tillbaka när maktförhållandena mellan arbete och kapital förändras.

Idag är det en viktig utmaning för den revolutionära vänstern att peka på de materiella förhållanden som möjliggör en ny klasskompromiss. Den höga tillväxtperioden efter andra världskrigets kapitalförstörelse är sedan länge över och hotet om revolution skrämmar inte längre överklassen. Därför måste vår kritik idag belysa kapitalismens omöjlighet att tillgodose alla människors grundläggande behov och därmed kapitalismens upplösning. Arbetarrörelsens viktigaste insikt bör därför vara att välfärdssamhället endast bestod eftersom kapitalets profit inte var hotad och att klassamarbete aldrig kommer leda till ett upphävande av den privata äganderätten. Som revolutionärer måste vi därför fokusera på att organisera fler för att på så sätt kunna försvara vunna segrar och möjliggöra progressiva förändringar, inte för drömmen om gamla tiders välfärdsapparat, utan för det jämställda och klasslösa samhället.

Den ideologiska apparaten

I Sverige grundar sig klassamhällets stabilitet i första hand på de förtrycktas acceptans av den härskande klassens makt och i sista hand på statens våldsmonopol. Därför är befästandet av den härskande klassens ideologi som samhällelig norm en viktig funktion för staten och dess apparater.

Den ideologiska apparaten består av samhälleliga institutioner såsom skola och media. Genom skolan, de borgerligt ägda medierna och genom den organiserade religionen fostras vi in i att se det kapitalistiska systemet och dess olika maktordningar som av naturen givna. De idéer som reproduceras inom den ideologiska apparaten riskerar därmed att hindra oss från att dels se orättvisorna i samhället och dels från att förstå att förändring är möjlig.

Den världsbild och ideologi som gynnar den härskande klassen återspeglas och upprätthålls även i lagstiftningen. En tendens i vår samtid är att man med lagstiftning som hjälp har kunnat låsa fast en viss politisk utveckling. Det har varit tydligt inte minst inom ramen för EU där nyliberal ekonomisk politik har förts in i lagtext. På en rad områden återskapar staten rättigheter, skyldigheter och privilegier, på sätt som påverkas av klassamhället, könsmaktsordningen och andra förtryckande strukturer. Det påverkar både lagarnas form och hur de upprätthålls. Lagarna garanterar framförallt ägandet av produktionen men har samtidigt som funktion att disciplinera arbetskraften. Lagarna och hur de appliceras bidrar till att bevara och reproducera sociala maktstrukturer såsom könsmaktsordning och rasism.

Ung Vänsters kamp för ett fritt och i grunden rättvist samhälle kräver brytandet av den borgerliga hegemonin. Det är genom kamp mot klassamhället och dess förtryckande strukturer som vi kan utmana kapitalistiska idéer som privat ägande, marknadsekonomi och lönearbete.

Den ekonomiska apparaten

Staten har en aktiv roll i ekonomin. Dels har den som uppgift att försöka stabilisera marknaden och stävja ekonomiska kriser. Dels företräder staten även överklassens gemensamma intressen som klass över enskilda kapitalisters vinstintresse när de hamnar i motsättning. Historiskt har det här skett genom riktade investeringar, statligt ägda företag, rationaliseringar och omstruktureringar som främjat stora monopolföretag.

Staten har möjlighet till omfattande styrning av ekonomin genom kontrollen över finans- och valutapolitiken. Riksbankens självständighet från riksdagen innebär att den är fränkopplad demokratisk kontroll. I dagsläget utgör det ett hinder för en progressiv valutapolitik som prioriterar gemensamma behov över inflationsmål som stabiliserar vinstnivåer.

Idag finns det ett omfattande gemensamt ägande genom staten, dels genom företag som ägs direkt av staten, regionerna eller kommunerna och dels genom företag som indirekt och delvis ägs gemensamt genom exempelvis pensionsfonder. Att ett företag är statligt är inte synonymt med att det är demokratiskt förvaltad, styrs fritt från kapitalistisk logik eller att verksamheten är oskadlig för människa eller klimat. Däremot kan statligt ägande ändå vara progressivt om det innebär en ökad demokratisering av verksamheten eller om verksamheten genom det gemensamma ägandet växlar från att prioritera vinst till att prioritera de gemensamma behoven. Ung Vänster vill se att det gemensamma ägandet ökar och att det redan befintliga gemensamma ägandet användas mer aktivt för att åstadkomma inflytande för arbetarna över deras arbetssituation samt för att angripa kapitalismens princip om vinstmaximering.

Könsmaktsordningen

Könsmaktsordningens grundpelare

Könsmaktsordningen är den struktur som ordnar och skiljer könen åt. Den organiserar och genomsyrar hela samhället. Könsmaktsordningen präglar arbetslivet, den politiska sfären och ekonomin men också det människan ser som mest privat, som våra relationer, vår sexualitet och vårt identitetsskapande. Det personliga i form av relationer, familjen och förhållandena i hemmet är avgörande områden i den feministiska kampen och är grundläggande i vår analys av könsmaktsordningens grundpelare.

Upprätthållande av könsmaktsordningen bygger främst på könsens isärhållande genom starka könsroller där det ena könet är överordnat det andra. Samtidigt är mäns solidaritet med varandra avgörande för kontrollen och makten över kvinnor. Könsmaktsordningen resulterar i att kvinnor och allt som förknippas med kvinnlighet strukturellt värderas lägre än män och maskulinitet. Könsmaktsordningen har däremot inte alltid funnits och är möjlig att förändra och störta. Feminism innebär ett erkännande av att det finns ett kvinnoförtryck och en politisk kamp som syftar till att upphäva det förtrycket.

Det sexualiserade våldet är det grövsta uttrycket för könsmaktsordningen. Det är det våld som män utövar mot kvinnor just för att de är kvinnor. Det sexualiserade våldet är ett av de sätt som män utövar makt på, både direkt genom psykiskt och fysiskt våld och indirekt genom hot och normaliserad vardagsrädsla.

Vår feministiska analys grundar sig på kvinnan som politiskt subjekt. Vi vänder oss emot en syn på kön som innebär att det finns nedärvda kvinnliga och manliga egenskaper där biologin ses som bestämmande för människans plats i världen. Därmed ansluter vi oss till en likhetsfeministisk idétradition. Samtidigt menar vi att kroppen och människans fysiska förutsättningar är en del av hennes villkor och att en könsmaktsanalys aldrig får bli blind för det. Vår analys bygger inte på en enskild teori utan utgår ifrån ett brett

spektra av feministiska teoribildningar som utvecklats över tid och i olika politiska kontexter.

Kön och genus

Könsmaktsordningen är en komplex struktur som påverkar samtliga nivåer och aspekter av samhället. Det är en struktur som är både abstrakt och konkret. Begreppet genus används för att beskriva de sociala och kulturella normer och förväntningar som är knutna till kön medan begreppet kön är baserat på biologi men är i praktiken också socialt avgränsat och konstruerat. Könsmaktsordningen är beroende av tydligt uppdelade köns- och genuskategorier och därför fungerar genus enligt principerna om genusdualism och rangordning. Genusdualism innebär att två tydliga genuskategorier, kvinnor och män, konstrueras och att de avgränsas tydligt genom normer och förväntningar om vad som är kvinnligt och manligt. Rangordning innebär att manligt kodade egenskaper och beteenden ses som bättre och mer önskvärda än kvinnligt kodade sådana. Könsmaktsordningens förtryck utgår från det kön och genus som omgivningen tillskriver en person, vilket inte nödvändigtvis speglar personens könsidentitet. Personer som bryter mot samhällets föreställningar om könsidentitet, könsuttryck och sexualitet utsätts för ett särskilt förtryck från könsmaktsordningen. Heteronormen och cisnormen är uttryck för könsmaktsordningen som särskilt påverkar hbtq-personer.

Sexualitet

Stabiliteten i genussystemet vilar på det dualistiska förhållandet, där vardera genus definieras utifrån det andra och som varandras motsats. I det kodas också hela vår omgivning efter genus och tillskrivs en manlig eller kvinnlig essens. Normerna är dock föränderliga och hur egenskaper och attribut kodas kan skifta över tid. På samma sätt kodas sexualitet efter genus. Medan manlig sexualitet framställs som dominant, aktiv och frisläppt är kvinnlig sexualitet undergiven, passiv och kysk. Den manliga sexualiteten är starkt kopplad till lust medan den kvinnliga är kopplad till reproduktion. Men framförallt är den manliga sexualiteten synlig medan den kvinnliga är osynlig. Liksom kvinnors sexualitet i allmänhet osynliggörs och exploateras, sker det särskilt med kvinnlig samkönad sexualitet. Inte heller i rörelser som kämpar för homo- och bisexuellas rättigheter ges kvinnor lika stort utrymme som män.

Inbyggt i vardera genus finns en förväntan på heterosexualitet. De biologiska könens reproduktiva förmåga och genuskategoriernas komplementära potential används för att legitimera heteronormen. Den som bryter mot heteronormen bryter i förlängningen mot genus. Eftersom heteronormen legitimeras utifrån genuskategoriernas isärhållande och dualism, ifrågasätter det här avsteget själva kärnan i genussystemet. Det är därför nödvändigt för könsmaktsordningens upprätthållande att straffa den som bryter mot heteronormen eftersom det hotar själva grunden på vilket systemet vilar. Den som avviker från normen möter diskriminering, trakasserier och i yttersta form fysiskt våld från omgivningen och samhället i form av homofobi. Könsmaktsordningen ser sexualitet som ett statiskt och oföränderligt tillstånd som följer genus. Alla sexuella läggningar som bryter mot heteronormen utmanar könsmaktsordningen men bisexualitet utmanar uppfattningen om statiskhet och möter därför

särskilda fördomar. Tillsammans med tvåsamhetsnormen dikterar heteronormen villkoren för relationer och samlevnad. Där är den heterosexuella kärnfamiljen norm och genom den befasts och reproduceras könsmaktsordningens normer och maktobalans.

Ung Vänster verkar för ett samhälle där det står varje människa fritt att bejaka sin sexualitet och där heteronormen och tvåsamhetsnormen avskaffats. Ett samhälle där den heterosexuella kärnfamiljsnormen har fått ge vika för en mångfald av samlevnadsformer.

Könsidentitet

Genussystemets isärhållande och rangordning blir särskilt tydlig när det kommer till förväntningar på hur vi ska vara. När epitet, fenomen och egenskaper kodas som manliga eller kvinnliga finns det en förväntning på att den som läses som man eller kvinna besitter dessa. En persons förväntade könsuttryck är därför en konsekvens av genus. Cisnormen är en produkt av könsmaktsordningens förtryck och präglar hela samhället. Att bryta mot det förväntade könsuttrycket stör den rådande könsmaktsordningen och hotar i förlängningen mäns strukturella överordning. Kvinnligt kodade attribut värderas lägre än manligt kodade attribut. Det innebär att den som kodas som man straffas hårdare för att ha ett könsöverskridande uttryck.

Könsmaktsordningen förväntar sig ett linjärt förhållande mellan kön, genus och könsidentitet. När det inte stämmer överens med en persons självidentifikation får det konsekvenser från könsmaktsordningen. Att en person genom könsbekräftande behandling kan ändra sin position i genusystemet hotar könsmaktsordningens statiska syn på kön och i förlängningen genusystemets stabilitet. Den som inte följer sitt tilldelade genus utgör ett hot mot den strukturella, binära könsuppdelningen och synen på manliga och kvinnliga egenskaper som biologiskt grundade. Ung Vänster ser införandet av ett tredje juridiskt kön som ett viktigt steg på vägen för att öka transpersoners rättigheter. När transpersoner följer sin könsidentitet innebär det ofta ett brott mot genus vilket möter repression från könsmaktsordningen genom transfobi. För att bryta förtrycket måste den binära uppdelningen av kön och genus samt den strukturella maktordningen upphävas.

Makten över kvinnors kroppar

En bärande del av upprätthållandet av könsmaktsordningen är mäns makt över kvinnors kroppar. Rätten till den egna sexualiteten och kampen för kvinnors rätt till sina egna kroppar är därför en central fråga för oss som feminister. Synen på kvinnors sexualitet och exploatering av kvinnors och tjejers kroppar har varit och är centrala element i mäns strukturella överordning. Det påverkar vår syn på allt från sex och relationer till retuscheri av reklam och en allt mer sexualiserad och pornofierad populärkultur. Genom reklam, media och inte minst pornografi skapas föreställningar om hur kvinnors kroppar och sexualitet ska ta sig uttryck. Kvinnors kroppar och sexualitet framställs ofta utifrån den manliga blicken utan egenvärde.

I dagens samhälle är mäns sexualitet norm. Män tenderar att ses som aktörer medan kvinnor görs till objekt. Den heterosexuella relationen är tillsammans med kärnfamiljen det rådande idealet för hur vi ska leva våra liv. Reprokölandet, alltså synen på att kvinnor vill bli mammor och upprätthållandet av normen att kvinnor har barn, är avgörande för upprätthållandet av kärnfamiljen. Det reproducerar bilden av att kvinnors primära uppgift i livet är att bära och föda barn. Surrogatmödraskap och prostitution är två sidor av samma mynt där kvinnors kroppar exploateras för mäns behov och njutning. Vi är emot alla former av surrogatmödraskap och vi står bakom den svenska sexköplagstiftningen.

Makten över sin egen kropp är grundläggande i kampen för sexuell frigörelse. Rätten till preventivmedel och fri abort är avgörande för att kunna skilja sexualiteten från reproduktionen och kunna ta tillbaka makten över sin egen kropp. Att kunna göra abort innebär rätten att säga nej till att bli förälder mot sin vilja och rätten att välja vilket liv man vill leva. Aborträtten är därför avgörande för rätten till den egna kroppen men den innebär även en garanti för att kvinnor inte ska riskera sina liv i samband med illegala aborter. Vi ser rätten till fri abort som en grundläggande del av sjukvården och står upp för alla kvinnors rätt att själva bestämma över sina kroppar.

Det sexualiserade våldet är ett av könsmaktsordningens mest brutala uttryck. Det är det våld som män utövar mot kvinnor just för att de är kvinnor. Våldet är komplext och tar sig många uttryck. Det omfattar allt från blickar, vardagsrädsla, sexualiserande kommentarer, våldtäkt, misshandel och könsstympning till pornografi, prostitution och trafficking. Det underliggande hotet om sexualiserat våld leder till en omfattande vardagsrädsla och många gånger tvingas tjejer och kvinnor att begränsa sina liv för att känna sig trygga. Det underliggande hotet innebär i praktiken att alla män är potentiella förövare. Det är oacceptabelt och situationen kräver att tjejers otrygghet tas på större allvar.

Det våld som män utövar mot kvinnor som de har en nära relation till är inte som vilket våld som helst. Det är ett systematiskt förtryck som utövas av någon som står en nära. Det kan vara en pappa, en partner, en kompis eller en bror. Det kan utövas av en eller flera personer men det grundläggande är att det är män som utövar det mot kvinnor. Våldet kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt och materiellt.

Normaliseringsprocessen är en grundläggande beståndsdel i våld i nära relationer. Genom en långsam upptrappning av våldet begränsas kvinnans livsutrymme. Balansgången mellan kärleksfulla och våldsamma perioder är avgörande för att upprätthålla relationen. Växlingen mellan perioderna är avgörande för att upprätthålla relationen och försvårar många gånger för kvinnan att lämna den destruktiva relationen. Våld i hederns namn är ett uttryck för könsmaktsordningen där det sexualiserade våldet utövas av den närmsta familjen. Våldet normaliseras för alla i familjen och sker redan från

barndomen. En viktig aspekt av våld i hederns namn är dess kollektiva karaktär. Det är ett våld som utövas och upprätthålls av familjen.

Makten över kvinnors arbete

Så länge könsmaktsordningen har funnits har arbete delats och kategoriserats utifrån kön. Vissa arbetsuppgifter, som hushållsarbete och barnuppfostran, har i alla tider tilldelats kvinnor och för det mesta utförts oavlönat. Män har däremot i mycket större utsträckning utfört produktivt arbete som skapar ekonomiskt värde. Könsmaktsordningen genomsyrar alltså arbetsmarknaden på flera sätt. Det finns tre tydliga nivåer av könsdiskriminering på arbetsmarknaden: uppdelningen mellan avlönat och oavlönat arbete, uppdelningen i och rangordningen av mansdominerade och kvinnodominerade branscher samt skillnader i lön, villkor och makt inom samma bransch.

Den svenska arbetsmarknaden är och har alltid varit kraftigt könssegregerad. De yrken som är kvinnodominerade har som regel lägre lön och sämre villkor än mansdominerade yrken som kräver motsvarande utbildningsnivå eller arbetar med liknande uppgifter. Det bidrar till att kvinnor har lägre inkomster än män trots att de i genomsnitt har mer utbildning. En av de tydligaste skillnaderna mellan mans- och kvinnodominerade yrkesområden är att deltidsarbete är mycket vanligare i kvinnodominerade branscher. Det beror främst på att arbetsköparen inte erbjuder heltidsarbete. Det ofrivilliga deltidsarbetet sätter kvinnor i en utsatt ekonomisk ställning, dels genom att man får lägre lön och pension och dels genom att ens tjänst är mer känslig för hyvling eller ofrivillig nedskrivning av tjänstegrad. Kvinnor har också i större utsträckning än män tidsbegränsade anställningar vilket skapar en ytterligare ekonomisk osäkerhet.

En rasistisk könsmaktsordning

Könsmaktsordningen samverkar också med de rasistiska strukturer som präglar samhället. Samordningen mellan förtrycken är systematisk och strukturell och ställer kvinnor mot varandra. På arbetsmarknaden är kvinnor generellt överrepresenterade i lågavlönade tjänsteyrken, där kvinnor som rasifieras ofta utför arbetena med de sämsta villkoren. Kvinnors kroppar rangordnas och jämförs hela tiden med varandra. Rasismen samverkar med könsmaktsordningen vilket tar sig uttryck i hur rasifierade personer exotifieras och sexualiseras. Den globala handeln med kvinnors kroppar är ett tydligt exempel på hur rasistiska strukturer samverkar med könsmaktsordningen för att separera kvinnor genom en falsk diktonomi, i hora eller madonna. Det handlar om i allt från porr, prostitution och trafficking till surrogatmödraskap och importfruar.

Rasism

Rasismen är en social struktur som grundas i en hierarkisk uppdelning, där vissa människor överordnas och andra underordnas, baserade på föreställningar om ras och etnisk eller kulturell tillhörighet. Rasismen konstrueras i mellanmänskliga möten. För att uppdelningen ska kunna

rättfärdigas och upprätthållas bygger den på tanken om att rasifierade grupper har olika inneboende egenskaper som värderas olika högt och skiljer grupperna från varandra. Konsekvensen blir att det bildas ett "vi" och ett "dem" där de människor som inte tillhör vi:et utsätts för både exploatering och exkludering. Den process genom vilket den hierarkiska uppdelningen inom rasismen skapas kallas för rasifiering.

Exkluderingen och exploateringen av rasifierade grupper har sina rötter i kolonialismen och koloniala föreställningar har omformats för att fortsatt rättfärdiga rasistiska hierarkier. Det har lett till historiska och nutida försök att utplåna rasifierade gruppers kultur till fördel för de överordnade gruppernas egna. Det har gjorts genom bland annat försök att kontrollera rasifierade gruppers reproduktion genom exempelvis sterilisering, appropriering av kulturella uttryck, fetischering och feminisering samt förbudandet av att lära ut och tala vissa språk.

Vilka egenskaper som tillskrivs olika grupper varierar över tid och plats. Grunden till egenskaperna kan härstamma både utifrån fysiska attribut, och genom kulturellt betingade föremål som pekar ut en person som tillhörande en viss grupp.

Då rasifiering främst sker utifrån externa markörer innebär det att personer som tillhör en rasifierad grupp men inte kan identifieras som det utifrån utseende, språk eller kulturella symboler kan passera som en del av majoritetsgruppen. I vissa fall skapar det ett mellanförskap där personen kan uppleva att den inte tillhör varken tillhör minoritets- eller majoritetskulturen.

Det är de personer som utsätts för rasism som är subjektet för den antirasistiska kampen och därmed kan bidra med sin erfarenhet för att vi ska kunna formulera de antirasistiska strategier som vi använder oss av.

Rasismens uttryck

Hur rasismen yttrar sig behöver förstås i relation till hur den skapar och upprätthåller ojämlikheter mellan olika grupper institutionellt, i vardagen och genom våld. Genom en bred förståelse för hur rasistiska strukturer tar sig uttryck är det möjligt att identifiera och uppmärksamma förtrycket för att kunna bekämpa och på sikt upphäva det.

För att kunna benämna och förstå rasismens uttryck utgår vår förståelse för rasism ifrån vardagsrasism, organiserad rasism och institutionell rasism. Vardagsrasismen syftar på den rasism som yttrar sig i vardagliga situationer och som rasifierade personer möter i sin vardag. Den kan utövas både medvetet och omedvetet. Organiserad rasism är rasism som utövas organiserat med politiska mål. De allra tydligaste exemplen på organiserad rasism är rasistiska partier och organisationer med syfte att spä på falska konfliktlinjer baserat på exempelvis etnicitet, religion eller kultur. Rasism används även som en politisk strategi av högerpartier för splittring. Slutligen är institutionell rasism den rasism som utövas och upprätthålls av samhällseliga institutioner. Den yttrar sig i sfärer som rättsväsendet, på arbetsmarknaden, i media och i skolan och syftar till hur samhällets institutioner genom sitt agerande skapar och fördjupar rasismen.

Miljö

Sedan mänsklighetens begynnelse har vi använt oss av naturens resurser för att leva och överleva. Produktivkrafternas utveckling har medfört förbättrade livsvillkor men även en miljöpåverkan som blivit ett avgörande hot mot människor och miljö världen över. Människan har ställt sig över naturen. Den privata äganderätten över delar av vår miljö innebär att naturens resurser och tjänster utnyttjas ohållbart för överklassens kortsiktiga vinster.

Människan är en del av naturens ekosystem och är beroende av tjänsterna de utför. Ett rikt djur- och växtliv är grunden för att ekosystemen ska fungera och överleva. Den biologiska mångfalden är central för ekosystemens anpassningsförmåga, för den globala matsäkerheten och för att motverka de eskalerande klimatförändringarna. Förändrade biogeokemiska flöden och förstöring av naturliga habitat utgör reella problem för våra ekosystem, den biologiska mångfalden, och på lång sikt mänsklighetens överlevnad.

Ohållbara jordbrukspraktiker hotar miljön och den långsiktiga förmågan att producera livsmedel. Centruumländernas överkonsumtion sker dels på bekostnad av periferins möjlighet att garantera mattillgång och dels på naturmiljöer som går förlorade. Odling i monokulturer är ekonomiskt lönsamt men bidrar till överanvändning av gödningsmedel, utarmning av jordar och minskad biodiversitet. Genmodifierade grödor kan vara ett sätt att öka produktiviteten, men är idag ett medel för storföretag att skapa monopol samtidigt som effekterna på den biologiska mångfalden är oklara. Ett hållbart jordbruk behöver istället utgå från människors behov och ekologisk hållbarhet. Samhället behöver på sikt gå tillbaka mot att i högre utsträckning vara självförsörjande av livsmedel. Industriell produktion av animaliska produkter bör präglas av en human djurhållning och på sikt avvecklas helt.

Beslut om hur samhället ska förhålla sig till naturen behöver ställas under demokratisk kontroll så att dagens behov tillfredsställs utan att äventyra möjligheten att tillfredsställa behoven i framtiden. Lokala intressen för att skydda naturområden och kulturmiljöer ska gå före kapitalets önskan om att utvinna naturresurser. Gruvor och vattenkraftverk påverkar lokalmiljön men är nödvändiga för en omställning till förnybara energikällor. När det råder osäkerhet kring vilka effekter ett beslut kan få för miljön bör försiktighetsprincipen tillämpas. Produktion av miljöskadliga och hälsovådliga ämnen behöver begränsas och utsläpp minimeras. Kärnkraft är djupt problematiskt ur miljö-, klimat- och säkerhetsperspektiv i allt från brytning av uran till slutförvaring. Därför ska kärnkraften avvecklas snarast möjligt för att ersättas med alternativa, förnybara energikällor samt effektiviserad och minskad konsumtion.

Klimat

Klimatet är vår tids ödesfråga. Likt andra miljöproblem beror den eskalerande klimatkrisen på ett ohållbart utnyttjande av naturresurser. Klimatförändringarna medför utarmning av ekosystem och ökad risk för extremväder vilket tvingar människor på flykt. Kapitalets rovdrift på naturen har gått så långt att klimatförändringarna idag utgör ett definitivt hot mot mänskligheten och planeten.

Det kommande årtioendet är avgörande för att minska utsläppen av växthusgaser. Ett misslyckande innebär inte bara en klimatkatstrof utan en total kollaps av det moderna samhället. För att motverka klimatförändringarna krävs det att fossila bränslen fasas ut och ersätts av förnybara energikällor parallellt med en omfattande energieffektivisering. Naturmiljöer som skog, våtmarker och akvatiska ekosystem lagrar kol från atmosfären och behöver därför värnas och återställas. Genom regleringar och offentliga satsningar flyttas beslutandemakt från det privata till det offentliga och gör en klimatpolitik som gynnar folkflertalet möjlig.

Den globala miljöförstörelsen och den skenande överproduktionen måste stå tillbaka för en omfördelning av jordens resurser. Centrumländerna har byggt sitt välstånd på historiska utsläpp av växthusgaser och genom frihandelsavtal kan de exportera sina utsläpp till periferin medan enskilda staters möjlighet att reglera klimatskadlig verksamhet kraftigt begränsas. Samtidigt drabbas samhällen i periferin och södra hemisfären hårdast av klimatförändringarna och är de mest sårbara för centrumens brutala klimatförödelse. Resurser måste prioriteras så att alla människors rätt att få sina behov tillfredsställda går före centrumländernas resursintensiva överkonsumtion. För att ge periferin möjlighet att industrialisera sig behöver energiproduktionen sannolikt öka. Centralt för den globala klimatpolitiken är att centrumländerna tar ansvar för den skenande klimatkrisen och både beskostar och leder vägen framåt för global och grön omställning.

Kapitalismen säkerställer att vinsten alltid prioriteras före klimatet. Kapitalets behov av ständig expansion är oförenlig med den planering av produktion, konsumtion och resursfördelning som är nödvändig för att sätta stopp för klimatförändringarna. Den långsiktiga lösningen på klimatproblem är en omorganisering av produktionen utifrån människans behov som drivkraft istället för ekonomisk vinst.

En ihålig demokrati

Ung Vänster anser att en fundamental princip för demokrati är att makten över samhället ska utgå från folket. I vissa avseenden är direktdemokrati att förordas och i andra fall kan makten utgå från en folkvald församling.

Införandet av politisk demokrati i Sverige utgör en av de största demokratiska landvinningarna tillsammans med den grundlagsskyddade förenings-, yttrande- och tryckfriheten. De har utgjort grunden för att kvinnorörelsen och arbetarrörelsen har kunnat organisera sig fritt och öppet och genomdriva progressiva reformer.

Samtidigt är de politiska demokratiska rättigheterna många gånger ihåliga. Yttrandefriheten, möjligheten till utbildning och möjligheterna till organisering begränsas i praktiken av borgarklassens ekonomiska makt. Privatiseringen av det offentliga rummet begränsar mötesfriheten och föreningsfriheten hotas när arbetsköpare får större inflytande över pressade anställdas valmöjligheter på och utanför

arbetet. Därtill ägs och kontrolleras massmedierna många gånger av den härskande klassen vilket innebär en stor makt över opinionsbildningen.

Demokratiseringen av samhället är inget vunnet slag utan det är en process som avgörs av politisk kamp. På vissa håll ser vi att grundläggande demokratiska fri- och rättigheter rullas tillbaka och hotas av överklassens makt och auktoritära krafter. Vi motsätter oss en utveckling där stora delar av beslutanderätten överförs till överstatliga institutioner som exempelvis EU. På överstatlig nivå saknas nämligen många utav de viktiga förutsättningarna för att säkerställa ett demokratiskt inflytande. Ung Vänster är även principiella motståndare till monarkin. Vi menar att monarkin som statsskick inte hör hemma i en utvecklad demokrati i och med att statsskicket ger kungligheten särskilda privilegier och makt helt utan möjlighet till demokratisk påverkan.

En fullbordad demokratisering av samhället kräver även införandet av ekonomisk demokrati. I dagsläget utgör arbetsplatserna i grunden diktaturer under överklassens kontroll, löften om medbestämmande till trots. Ekonomisk demokrati innebär att alla som arbetar har demokratisk kontroll över sin arbetsplats och över rätten att leda och fördela arbetet. Antingen genom direktdemokrati eller genom valda ombud. Ekonomisk demokrati innebär även att folket har demokratisk kontroll över vad som produceras och hur det fördelas.

Folkets rätt till självbestämmande

En fundamental demokratisk princip är alltså att makten över samhället ska utgå från folket. Oberoende samhällsnivå eller område i världen står Ung Vänster upp för människors rätt att få ta del av och påverka de beslut som berör dem. Genom historien har denna rätt vägrats folket eller hotats genom imperialistiska länders interventioner i andra länder. På samma sätt kan folkets rätt till bestämmande hotas till följd av den politik som förs i det egna landet. Oavsett om det handlar om att allt mer makt flyttas från Sverige till överstatliga organisationer eller om det handlar om att länder utsätts för imperialistisk krigföring så står Ung Vänster på de förtrycktas sida. Det gör vi eftersom vi tillhör en rörelse som kämpar för demokrati, jämlikhet och jämställdhet.

Under historien har nationalstatens roll förändrats och under de senaste decennierna har den nyliberala idén om nationalstatens död vuxit fram och fått ett allt starkare fotfäste. Samtidigt ser vi hur nationalistiska stämningar växer sig allt starkare. De här två till synes motsatta idéerna, en som betonar nationens upplösning och en som betonar dess styrka, förenas i att de båda försvagar arbetarrörelsens och kvinnorörelsens positioner. Nationalismen i centrumländerna ställer olika skikt av arbetarklassen mot varandra och döljer därmed de reella klass- och könsmotsättningarna inom landet. Samtidigt riskeras solidariteten mellan arbetarklassen i olika länder.

Ung Vänster står upp för folkens rätt till självbestämmande som en viktig politisk princip internationellt såväl som för nationella minoriteter och urfolk i Sverige. Inom statens

gränser nekas Sveriges urfolk samerna fortfarande självbestämmande och makt över land, vatten och naturtillgångar. Sveriges kolonialisering av Sápmi har satt sina spår och det är fortfarande statens och företags ekonomiska intresse som styr i svenska Sápmi, inte folket.

Den imperialistiska världsordningen innebär att rätten till självbestämmande ofta blir central för progressiva rörelser i periferin och därmed svår att separera från andra sociala kamper. Samtidigt ser vi att kampen för rätten till självbestämmande måste förenas med en stark internationalism och motstånd mot föreställningar om nationell, etnisk eller religiös överlägsenhet samt exklusiva rättigheter till territorium.

Nationalstaten och nationsgränsernas existens är sammankopplad med klassamhället och kapitalismen. Övergången till ett klasslöst samhälle förutsätter därför nationalstaterna och nationsgränsernas långsiktiga upplösning och slutgiltiga avskaffande.

Vår utmaning i dagsläget ligger i att bortom nationalismens idéer försvara de demokratiska landvinningar som stärker arbetarklassens positioner. Mot nyliberalism och nationalism ställer vi internationalism och gemensam kamp för gemensamma intressen.

Mellanstatlighet och globala institutioner

Samarbeten mellan olika länder brukar kallas för mellanstatliga. Tanken är att de ska bygga en arena där länderna tillsammans kan ta beslut om frågor och politik som påverkar alla. I praktiken blir dessa institutioner överstatliga och demokratiskt ihåliga. Beslut flyttas från folket till i vissa fall folkvalda representanter och i andra fall tas besluten bakom stängda dörrar mellan olika representanter för kapitalet.

Europeiska unionen

Den globala kapitalismen organiserar sig allt mer i ekonomiska och politiska maktblock. EU är byggt av och för kapitalet i ett försök att bli ett ekonomiskt maktblock jämte det amerikanska och det kinesiska storkapitalet.

Ung Vänster är emot ett svenskt medlemskap i EU och vi är kritiska till den utveckling där EU mer och mer utvecklas till att vara en federal stat eftersom vi menar att EU styrs utifrån en nyliberal politik där kapitalets intressen är det lagstadgade rättesnöret. Därför är vi även motståndare till Ekonomiska och monetära unionen (EMU) och den ekonomiska politik som EU innebär. EU har under de senaste decennierna även utvecklats till en slags försvarsunion där den europeiska protektionismen är rådande. Den här politiken har i sin tur utvecklats till en gemensam europeisk flykting- och asylpolitik som kännetecknas av inhumanitet. Vi menar att det är oacceptabelt att flyktingar dör till följd av de murar som EU bygger och till följd av den förda politiken.

EU är ett projekt som inte löser Europas verkliga problem. Istället förvärrar unionen verkligheten för de allra flesta eftersom den förda politiken tenderar att spå på massarbetslösheten, öka de redan växande sociala klyftorna och förvärra miljö- och klimatproblemen. EU är inte ett resultat av en folklig demokratisk process utan är konstruerat och påtvingat ovanifrån. Vi vill istället att Sverige och andra länder bidrar till att bygga upp mellanstatliga och demokratiska samarbetsformer som inte begränsar sig till ett fåtal västeuropeiska länder.

Förenta nationerna

Förenta nationerna spelar idag stundtals en konstruktiv roll vid konfliktlösning samt vid natur- och svältkatastrofer. FN-organ som exempelvis Världshälsoorganisationen (WHO) intar ofta en progressiv position i diskussioner om handlingsstrategier för en rättvisare världsordning. Samtidigt är FN en del av det imperialistiska systemet och styrs ytterst av de dominerande intressena inom det här systemet vilket kraftigt minskar organisationens progressiva handlingsutrymme.

Många länder representeras i FN av auktoritära regimer som är ekonomiskt och politiskt uppknutna till det imperialistiska systemet och det multinationella kapitalet och som därför inte kan sägas representera intressena hos folkmajoriteten i det egna landet. För att FN ska bli ett verkligt redskap för en rättvis världsordning måste därför en demokratisering, genom bland annat avskaffande av vetorätten och de permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet, åtföljas av ökat folkligt inflytande i medlemsländerna och en starkare internationell vänster rörelse.

Fascism

Fascismen är en form av auktoritär, våldsam rörelse som är starkt fientlig till arbetarrörelsen och kvinnorörelsen. I praktiken har rörelsen, genom historien, använts som en murbräcka för att rulla tillbaka erövrade demokratiska fri- och rättigheter och hindra progressiv politisk utveckling. Historiskt har fascismen haft stöd av grupper av människor från olika samhällsskikt som känt sig hotade av det rådande samhällssystemet eller av samhällsutvecklingen, men i dess faktiska politik har den entydigt gynnat storkapitalets intressen.

I tider av ekonomiska och sociala kriser tenderar fascismen att få ett starkare fotfäste eftersom fascismen säger sig erbjuda ett alternativ till de delar av befolkningen som upplever en risk att sjunka i den sociala hierarkin. Inte sällan används en retorik av fascistiska rörelser som anspelar på människors rädsla för att förlora sitt arbete eller sina privilegier. Fascismen kan även tilltala de lägre skikten inom arbetarklassen som redan upplever sig svikna av samhället. I situationer när arbetarrörelsen inte har förmått att kanalisera ilskan gentemot ett orättvist system i progressiv handling har fascismen istället kunnat kanalisera frustration för sina bakåtsträvande syften.

Den världsbild som fascismen presenterar beskriver ett samhälle i förfall vars framväxt kan skyllas på allt från socialister, feminister, ett sviktande ledarskap inom politiken till diverse folkgrupper. Fascismens alternativ till det de kallar ett samhälle i förfall är ett samhälle som starkt präglas av ett auktoritärt ledarskap och många gånger framhålls vikten av en stark nation där konflikter inom landet ska undvikas för nationens bästa. Det här leder till att fascismen är benägen att i en korporativistisk anda attackera facklig organisering och all annan organisering som hotar ordningen i landet.

Fascismen är även reaktionär. Den kännetecknas alltså av en strävan om att återställa samhället till hur det har sett ut tidigare. Av tradition har exempelvis kvinnor tillskrivits rollen som nationens bevarare genom att hålla fast vid gamla traditioner och att uppfostra nationens barn till goda medborgare. Alla former av attacker mot kärnfamiljen ses därför av fascisterna som ett hot mot nationen i sig eftersom de hotar traditionella värderingar. Fascismen som rörelse begränsar alltså kvinnor ytterligare och befäster kärnfamiljens roll som en av nationens viktigaste enheter.

Samhället imorgon

Styckena under "Samhället imorgon" tar upp flera av de frågor som finns i inledningen och beskriver vår syn på demokrati, organisering och samhällsomvandling. Här redogör vi för grunderna i vårt idealsamhället och strategierna som ska föra oss dit.

Strategi

Tidigare i principprogrammet har taktiska- och strategiska avväganden beskrivits. Taktik handlar kortfattat om de kortsiktiga metoder som vi väljer att använda utifrån olika politiska syften medan vår strategi snarare handlar om vad vi menar behöver göras för att nå våra långsiktiga mål. De taktiker vi väljer kan alltså sägas bidra till att uppnå delmål längs vägen mot ett jämlikt och jämställt samhälle medan våra strategier utgör våra övergripande arbetssätt för att nå slutmålet. För att våra taktiker ska föra oss närmare vårt slutmål behöver vi ständigt sätta dem i relation till våra strategiska avväganden.

Vår strategi behöver både ta avstamp i de lärdomar som vi har utvecklat genom historien och i vår förståelse av dagens samhälle. Den mest centrala strategiska insikten är att samhället inte bara går att förändra, utan behöver förändras för att vi ska kunna skapa ett rättvist samhälle. Vi vet även att stora samhällsförändringar kräver att vi organiserar oss för förändring. Det finns däremot inget färdigt recept för hur vägen dit ser ut och som passar in på alla kamper och alla kontexter. Därför behöver vi ständigt analysera våra förutsättningar och anpassa våra taktiker och strategier utifrån dem. Olika kamper kan dessutom ibland ha motstridiga intressen vilket kräver att vi är ytterst noggranna och eftertänksamma vid val av taktik, strategi och metod.

Parlamentarism och utomparlamentarism

Ung Vänster är ett revolutionärt ungdomsförbund. Vi menar att vi aldrig kommer kunna uppnå ett klasslöst samhälle fritt från förtryck genom reformer inom kapitalismens ramar. Brytandet av könsmaktsordningen kräver också omvälvande förändring i alla delar av samhället. Vår strategi måste därför syfta till att förändra samhället i grunden och attackera själva grunden för kapitalismen och könsmaktsordningen.

Vi ser hur det är organisering för gemensamma intressen som driver samhället framåt och hur kampen för bättre levnadsvillkor idag måste gå hand i hand med den långsiktiga kampen för det jämlika och jämställda samhället. Att vi eftersträvar en omvälvande samhällsförändring motsäger inte att den ska vara demokratiskt förankrad. Snarare är det av största vikt för att skapa ett verkligt demokratiskt samhälle att det kollektiva medbestämmandet finns med i varje steg. Därför måste en socialistisk samhällsomvandling ske med folkmajoritetens stöd, bekräftat i allmänna och fria val.

Att vi är ett revolutionärt ungdomsförbund innebär att vi ser vikten av utomparlamentarisk organisering. Vi förstår att den ständigt pågående kampen på arbetsplatserna, i våra skolor, i våra bostadsområden och i samhället i stort är grunden för att storskalig förändring faktiskt kan ske. Dessutom är den utomparlamentariska kampen i allmänhet, och arbetsplatskampen i synnerhet, en garant för att se till att de segrar vi vinner de facto inte rullas tillbaka eller hotas.

Ett viktigt exempel på utomparlamentarisk kamp är alltså den fackliga rörelsen. En radikal facklig rörelse kan inte bara överbrygga skillnader eller påstådda sådana inom arbetarklassen utan även flytta fram arbetarklassens positioner. Ett annat exempel är klimatrörelsen som till sin natur kräver en radikal, utomparlamentarisk rörelse som kämpar för den systemförändring som behövs för att skapa ett hållbart samhälle. Ett tredje exempel är den antifascistiska rörelsen. När rasistiska och fascistiska organisationer försöker ta plats på gator och torg bör de bemötas genom att få breda folkmassor att agera konfrontativt tillsammans i en bred, folklig och konfrontativ motorganisering. Det är också genom vanan av organisering vi kan lägga grunden för ett verkligt demokratiskt samhälle där demokratin bygger på kollektivt bestämmande över allt som påverkar en själv.

Den revolutionära strategin förutsätter en ständig kamp för förbättringar och kan aldrig innebära ett förkastande av kampen för eller vikten av reformer. Det är genom gemensam kamp för förbättringar som det växer fram en utbredd politisk organisering och en medvetenhet om behovet av en revolutionär omdaning av samhället. En särskild strategisk betydelse för den socialistiska kampen har reformer som undandrar verksamheter från kapitalets makt liksom reformer som stärker de arbetandes makt och rättigheter på arbetsplatserna. Även reformer som ökar arbetarnas uttag av mervärdet som sex timmars arbetsdag är av strategisk betydelse.

För den feministiska rörelsen har reformer gällande den offentliga sektorn en nyckelroll. Ett fungerande välfärdssystem är nödvändigt för att kvinnor inte ska behöva göra den delen av det omsorgsarbetet obetalt och bibehålla en självständighet. Samtidigt är det inom den offentliga sektorn många kvinnor jobbar och därmed är kampen för arbetsrätten inom den offentliga sektorn både av socialistisk och feministisk strategisk vikt.

I ett land där fredliga och demokratiska vägar inte finns för att omvandla samhället kan den väpnade kampen vara en sista utväg. Därför arbetar vi till stöd för vissa befrielseströrelser som använder väpnad kamp. Däremot är inte den väpnade kampen något som ska romantiseras. Att använda våld inom en rörelse riskerar att prägla den rörelse som använder den eller det samhälle som skapas genom den. Som situationen ser ut i Sverige idag ser vi det som en självklarhet att en socialistisk samhällsomvandling i Sverige ska ske på fredlig väg.

Politiskt subjekt

Det politiska subjektet är den grupp utifrån vilken våra analyser av ett förtryck utgår. Hur det politiska subjektet definieras och vilka som inkluderas i det kan vara en fråga om strategi. I grunden är det politiska subjektet den eller de grupper som drabbas av en förtryckande struktur och har de objektiva förutsättningarna för och intresset av att störta strukturen.

Politisk kamp uppstår inte i ett vakuum utan som ett svar på förtryck. Förtryckande strukturer skapar kategorier av människor med olika förhållande till strukturen. Vissa av de här grupperna har en position i strukturen som ger dem både anledning och möjlighet att störta den. De utgör det politiska subjektet.

En vanlig missuppfattning är att blanda ihop vilka som bör inkluderas i det politiska subjektet med att olika grupper kan vara allierade och gynnas av samma saker. Vi ser att flera olika strukturer kan samverka och att olika kamper kan gynnas av att ställa samma krav. Samtidigt är det viktigt att skilja på vilken analys vi ställer kraven utifrån. Vikten i att skilja de politiska subjekten åt ligger i möjligheten till en djup ideologisk förståelse av de förtryckande strukturerna och hur de tar sig uttryck. Vi kan utifrån såväl en feministisk som en socialistisk analys ställa kravet om 6 timmars arbetsdag grundat i en förståelse av hur detta skulle gynna båda grupperna på olika sätt.

Ung Vänsters feministiska analys bygger på att förtrycket av kvinnor är strukturellt, att könsmaktsordningen återskapar och upprätthåller kvinnors underordning, och att den feministiska kampens politiska subjekt således är kvinnorna. Vi avvisar strategier och krav som, även om de framförs med en feministisk retorik, splittrar gruppen kvinnor eller syftar till ett ökat utrymme för vissa kvinnor på de flesta andras bekostnad. Ett exempel på det är hushållsnära tjänster där arbetarklassens kvinnor ska städa istället för

överklassens män och på så sätt undermineras kvinnors solidaritet med varandra och därmed i förlängningen det politiska subjektet.

Kvinnor behöver en självständig kvinnokamp samtidigt som man tillsammans med männen kämpar mot kvinnoförtryck och kapitalism. Eftersom det handlar om en intressekonflikt är det nödvändigt att kvinnor själva får sätta dagordningen för den feministiska kampen i och med att en utvidgning av kvinnors makt, inflytande och utrymme kommer att innebära en inskränkning av detsamma för män.

Det politiska subjektet för socialismen är den stora majoriteten av befolkningen, arbetarklassen, och nyckeln till en socialistisk samhällsomvandling är organisering av arbetarklassen. För att en sådan organisering ska kunna vara möjlig behövs en tydlig klassmedvetenhet, alltså att arbetarklassen ser sina gemensamma intressen. Den fackliga rörelsen och arbetsplatskampen som helhet spelar en central roll i att skapa den här typen av klassmedvetenhet. Utifrån arbetsplatskampen och den fackliga organiseringen kan vi skapa ett starkt arbetarkollektiv som i sin tur kan driva igenom segrar lokalt på arbetsplatserna men även driva igenom radikala krav på den politiska arenan. Vår styrka handlar alltså om att hålla ihop när överklassen försöker att splittra oss. Därför måste vi också bekämpa de falska konflikter som målas upp av överklassen i syfte att splittra arbetarklassen, såsom rasistiska skiljelinjer. Det här är också en anledning till varför internationell solidaritet är oundgängligt för vår socialistiska kamp.

Personer som rasifieras utgör det politiska subjektet i antirasismen. Därför är det också rasifierade som måste sätta agendan för hur kampen ska föras. Vi behöver vara den självklara organisationen för alla som är beredda att krossa rasismen och samtidigt prioritera organiseringen hos de som drabbas värst. En viktig del av vår antirasistiska strategi går ut på att hålla samman mot rasistisk splittring. Genom ett brett och folkligt arbete går det att trycka tillbaka rasismen i vardagen och den organiserade rasismen. Samtidigt ser vi att de materiella grunderna för rasismen, det vill säga, de ekonomiska, politiska och institutionella grunderna som möjliggör rasismen måste undanröjas.

Separatism och systerskap

Separatism är att begränsa vilka som får delta i ett sammanhang utifrån ett politiskt syfte. I Ung Vänster använder vi oss av tjejseparatism, det vill säga att begränsa vilka som får delta baserat på kön och könstillhörighet. Separatismen används för att bygga allianser mellan tjejer. Det separatistiska rummet skapar ett utrymme som annars inte skulle uppstått där kvinnor och tjejer får möjlighet att slappna av och dela med sig av sina erfarenheter utan att bli ifrågasatta.

Könsmaktsordningen är en vidrig struktur som känns inpå bara skinnet. En av våra viktigaste motstrategier mot könsmaktsordningen är systerskapet. Att lyssna på och lära av varandra. Att bekräfta varandra och de upplevelser av könsmaktsordningen som vi alla har. Det separatistiska rummet och delandet av erfarenheter har historiskt varit

avgörande för såväl den feministiska organiseringen som utvecklandet av en feministisk teoribildning.

Det mest avgörande för en framgångsrik feministisk kamp ligger i kvinnors organisering för sina egna intressen. De gemensamma erfarenheter av underordning som alla tjejer och kvinnor delar bildar en god grund för allianser och systerskap. Arbetet med feministiskt självförsvar, jämställdhetsgrupper, tjejseparatistiska träffar och separatistiska studier har tydligt visat på den sprängkraft som finns i att tjejer går ihop för att stödja varandra, få syn på de gemensamheter som finns, göra politik av sina erfarenheter för att kräva bättre villkor och mer makt.

Separatism är strategi för att flytta fram kvinnors positioner och öka kvinnors makt och inflytande i samhället. Manlig homosocialitet är ett begrepp som används för att beskriva hur män tenderar att ty sig till varandra, dominera sociala sammanhang och på olika sätt stänga ute andra från deltagande. Den manliga homosocialiteten bygger på att män identifierar sig med och känner förtroende för andra män. Det syns i allt från vilka man väljer att solidariserar sig med i ett meningslöst bråk till vem man väljer att anställa. Homosocialitet är en viktig del i upprätthållandet av könsmaktsordningen som struktur. Genom att välja någon man känner eller kan identifiera sig med framför kompetens eller erfarenhet gynnas män av andra mäns makt. Vår motstrategi mot den manliga homosocialiteten är systerskapet, att lyfta tjejer och bygga kvinnliga auktoriteter men även att säkerhetsställa en jämn representation på förtroendeposter.

Vårt idealsamhälle

Ung Vänster kämpar för ett i grunden annat samhälle. I den här delen beskrivs vårt idealsamhälle, alltså det samhälle som vi långsiktigt kämpar för att göra till realitet. Beskrivningen av vårt idealsamhälle ska alltså inte förstås som ett slags drömsamhälle i den bemärkelsen att det inte går att uppnå utan snarare som en förklaring av hur vi menar att samhället i framtiden bör se ut och fungera. Däremot är det inte helt enkelt, och inte alltid önskvärt, att formulera allt för konkreta idéer om hur samhället bör se ut. Vi förstår att framtida generationer kommer att agera utifrån annorlunda materiella förutsättningar än de vi ser idag och därmed formulera sina egna strategier och mål utifrån dem. Vårt idealsamhälle definieras utifrån marxistiska och feministiska teorier. Feminismens mål är ett samhälle fritt från könsförtryck och socialismens mål är kommunismen, det klass- och statslösa samhället.

Ett klass- och statslöst samhälle

I vårt idealsamhälle är både klassamhället och staten någonting som hör historien till. Ingen människa ska kunna skaffa sig fördel på någon annans bekostnad och resultatet av arbetet ska inte tillfalla ett fåtal. Istället för att organisera samhället med hjälp av en stat, vars uppgift alltid har varit och är att garantera den härskande klassens makt, ska

samhället utgörs av en utvecklad demokrati där samhällsviktiga funktioner står under direkt demokratisk kontroll.

Ett sådant samhälle förutsätter att det organiseras enligt principen om att varje människa ska ha tillgång till det hon behöver men också att hon gör det hon kan för att bidra till det gemensamma. Det förutsätter även nationernas upplösande och att varje människa är fri eftersom vi vet att nationernas existens, tvång och orättvisa inte kan bidra till jämlikhet och jämställdhet.

En utvecklad och hållbar demokrati

Våra principer om hur samhället bör fungera tar alltså avstamp i demokrati. Vi menar att dagens demokrati är ihålig och att framtidens demokrati behöver utvecklas till att även innebära ekonomisk demokrati och ett utvecklat system för medbestämmande.

Principen som samhället bör organiseras utifrån är att varje människa ska ha rätt att vara med och fatta beslut om sådant som berör henne. Det innebär att allt från lokala frågor till frågor som berör hela jordens befolkning, som råvaruutvinning, bör beslutas om demokratiskt. Utöver det behöver formerna för hur man förbereder sådana beslut innebära att varje människa har möjlighet att, genom demokratiska former, påverka det som besluten baseras på.

Utöver att samhället behöver vara demokratiskt så behöver det även vara hållbart både socialt och utifrån ett miljö- och klimatperspektiv. Det innebär till exempel att varje människa bör ha tillgång till en värdig bostad, försörjning, vård, utbildning och grundläggande förnödenheter. Däremot får våra levnadsvanor inte stå i motsättning till hållbarheten avseende klimat och miljö. Därför behöver konsumtionen, produktionen och våra levnadsförhållanden bidra till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Hållbarheten handlar också om att vi människor ska kunna ha möjlighet att ägna tid åt sådant som utvecklar oss själva som individer och som utvecklar mänskligheten som helhet. När människor har tid, ork och lust finns en otrolig potential för att komma på banbrytande idéer och skapa nya innovationer som kan komma mänskligheten till gagn. I vår framtid finns inte längre patent och andra regler och lagar som hindrar mänsklighetens utveckling. Vi menar att all kultur och information behöver vara fri. Ett hållbart samhälle behöver dessutom vara ett samhälle fritt från alkohol och droger eftersom vi vet att både alkohol och droger inte bara innebär hälsorisker för individen, utan även är ett allvarligt samhällsproblem.

Ett utvecklat demokratiskt samhälle förutsätter ett hållbart samhälle och vice versa. De demokratiska processerna kommer och behöver ta tid och då måste varje människa känna att den tiden finns i deras liv. Vi förstår att människor behöver leva i ett hållbart samhälle för att kunna bidra till det gemensamma i så hög utsträckning som möjligt och

på samma sätt förstår vi att de demokratiska processerna är avgörande för hur hållbart samhället är.

Ett jämställt och jämlikt samhälle

Ett fullt utvecklat demokratiskt och hållbart samhälle kan inte uppnås utan att det i grunden är jämställt och jämlikt. Det innebär att alla människor ska ha möjlighet att utvecklas så långt som möjligt och ha samma rättigheter att påverka de beslut som berör en. Det ska inte finnas några över- och underordnade grupper och ingen ska kunna skaffa sig sociala fördelar på någon annans bekostnad. Samhället ska alltså vara fritt från alla former av förtryck.

För att skapa ett samhälle fritt från förtryck krävs upplösandet av flera sociala kategorier som idag skiljer oss från varandra. Vi menar att sådant som kön, etnicitet, kultur och religion inte bör fylla en social och politisk funktion i framtidens samhälle. Istället ska samhället ge människor möjlighet att både bejaka varandras olikheter men även synliggöra det vi har gemensamt. Därför behöver samhället präglas av tolerans, öppenhet och tillit.